

Jaarverslag 2022

Tegen de stroom in

Jaarverslag 2022

Tegen de stroom in

Inhoud

VOORWOORD	5	5 JAARREKENING 2022	30
1 DIRECTIEVERSLAG	6	5.1 Balans per 31 december	31
1.1 Missie	6	5.2 Staat van baten en lasten	32
1.2 Activiteiten en instrumenten	6	5.3 Kasstroomoverzicht	33
1.3 Omgeving	7	5.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	34
1.4 Leden	9	5.5 Verschillenanalyse	35
1.5 Woord van dank	9	5.6 Toelichting op de balans	36
FOCUS OP DUURZAAMHEIDSTHEMA'S	10	5.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	39
2 VERSLAG VAN HET BESTUUR	12	5.8 Begroting 2023	41
3 DE VERENIGING VAN BELEGERS VOOR DUURZAME ONTWIKKELING	16	6 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	43
3.1 Unieke positie	16	7 DUURZAME BEDRIJFSVOERING	46
3.2 VBDO's activiteiten	16	7.1 Inleiding	46
3.3 Governance	17	7.2 Sociale prestaties	46
3.4 Inspraak van leden	17	7.3 Verzuim	46
3.5 Internationale netwerken	17	7.4 Personeelsbeleid	46
3.6 Media en communicatie	18	7.5 Uitbestede werk	47
Het VBDO team	20	7.6 Milieuprestaties	47
Het VBDO bestuur	22	7.7 Afdruk certificaat Climate Neutral Group	50
4 ACTIVITEITEN VAN DE VBDO	24	Bijlage 1	
4.1 Engagement	24	Institutionele leden 2022	51
4.2 Benchmarks	24	Bijlage 2	
4.3 Thought Leadership	26	Engagement met beursgenoteerde bedrijven	52
		Bijlage 3	
		Milieubelasting en achtergronden berekening	54
		Bijlage 4	
		GRI-index	56

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

Pieterstraat 11
3512 JT Utrecht

030 – 234 00 31
E info@vbdo.nl

KVK # Amsterdam 40538.966

Voorwoord

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling zet zich sinds 1995 in voor een duurzame kapitaalmarkt. Wij zijn ervan overtuigd dat een meer duurzame en verantwoorde kapitaalmarkt leidt tot een gezondere en meer rechtvaardige wereld.

2022 tekent zich met name door de oorlog in Ukraine en de tot gevolg hebbende energiecrisis. De oorlog heeft verstrekende gevolgen voor mens- en milieu. Niet alleen met betrekking tot stijgende prijzen en investeringen in fossiele brandstoffen, maar ook op minder vanzelfsprekend vlak. Denk bijvoorbeeld aan wetenschappers die hun werk aan het IPCC-rapport van de VN moesten stilleggen, omdat ze moesten schuilen voor aanvallen van het Russische leger.

De oorlog, opvolgende energiecrisis en stijgende inflatie zorgden voor volatiele en dalende beurzen. De ECB verhoogde eind 2022 de rente met 50 basispunten. De fossiele industrie stak enorme winsten in haar zak, aandelen stegen weer in waarde en de technologiesector zakte juist in elkaar.

Toch is het niet enkel kommer en kwel wat de klok slaat. In maart 2022 namen we eindelijk afscheid van de laatste Coronamaatregelen. Er kwam daarmee voor Nederland na precies twee jaar een einde aan de pandemie.

De VBDO doet verslaglegging volgens de G4 richtlijnen van het Global Reporting Initiative. De vereniging besteedt ook aandacht aan de afbakening van haar activiteiten en aan de materialiteit ervan. Daarnaast vindt er controle plaats door een externe accountant.

Wij kunnen ons werk niet doen zonder onze particuliere en institutionele leden, die ook in dit moeilijke jaar de vereniging zijn blijven ondersteunen. Dank aan alle leden voor hun bijdragen. We moedigen samenwerking aan en nodigen u dan ook uit om te allen tijde met ons in gesprek te gaan.

Met hartelijke groeten,

Angélique Laskewitz
Algemeen directeur VBDO

1. Directieverslag

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling zet zich sinds 1995 in voor het verduurzamen van de kapitaalmarkt. Jaarlijks publiceren wij ons jaarverslag over het voorgaande kalenderjaar. Het vorige verslag is gepubliceerd in mei 2022 over het jaar 2021. Dit jaarverslag geeft u een beeld van onze activiteiten in 2022 en de impact daarvan.

We hebben in het boekjaar 2022 wederom positieve, financiële resultaten geboekt. De voornaamste bijdragers hieraan waren het uitvoeren van onderzoeken en inkomsten uit ledencontributie.

1.1 MISSIE

Als onafhankelijke vereniging zijn we sinds 1995 een gedreven aanjager, motivator en kennisleider voor verantwoord beleggen en voor verankering van duurzaamheid bij ondernemingen. Met respect en deskundigheid helpen wij organisaties bij het maken van keuzes die verder kijken dan enkel financieel gewin, maar ook sociale, milieu en bestuurlijke aspecten in overweging nemen.

Onze leden bestaan uit institutionele en particuliere beleggers, alsmede een aantal vooraanstaande NGO's. We vertegenwoordigen daarmee ruim 75% van het door Nederlandse beleggers geïnvesteerd vermogen en worden gezien als een belangrijk en gerespecteerde gesprekspartner voor onder meer de media en politiek.

We geven invulling aan onze missie door middel van drie instrumenten:

1. Engagement: We verankeren duurzaamheid in de bedrijfsvoering van grote beursgenoteerde organisaties, door het stellen van kritische vragen op hun algemene aandeelhoudersvergaderingen (AVA's);

2. Benchmarking: Deze vergelijkende onderzoeken beoordelen hoe bedrijven scoren op het gebied van duurzaamheid of transparantie. Hiermee wordt gebruik gemaakt van concurrerende kracht van de markt, waardoor organisaties gestimuleerd worden steeds beter te presteren ten opzichte van elkaar en zichzelf.

3. Thought leadership: Kennisdeling staat bij de VBDO centraal. Dat laten we onder meer zien door het publiceren van themastudies en het organiseren van multi stakeholder events zoals ronde tafels en seminars.

1.2 ACTIVITEITEN EN INSTRUMENTEN

We geven onder meer invulling aan onze missie door het publiceren van benchmarks en themastudies, het organiseren van ronde tafels en seminars en het stellen van de juiste, kritische vragen op aandeelhoudersvergaderingen. Dit doen we graag in samenwerking met andere partijen.

De activiteiten van de VBDO richten zich met name op Nederland, maar waar gevraagd of nodig opereren wij wereldwijd.

1.2.1 AANJAGEN DOOR ENGAGEMENT

De VBDO voert als lobbyorganisatie een actieve en betrokken dialoog met de grootste Nederlandse, beursgenoteerde ondernemingen. We bezoeken

jaarlijks ongeveer 40 AVA's (algemene vergadering van aandeelhouders), waarop we kritische vragen stellen over hun duurzaamheidsprestaties. Tijdens deze vergaderingen verzoekt een VBDO-woordvoerder om specifieke toezeggingen op milieu-, sociale en bestuurlijke thema's.

Door middel van engagement zetten we duurzame bedrijfsvoering hoog op de agenda van het bestuur en jagen we bedrijven aan tot het steeds hoger leggen van de lat.

1.2.2 MOTIVEREN MET BENCHMARKS

De VBDO heeft als waakhond van de financiële sector, een leiderschapspositie op het gebied van het ontwikkelen en uitvoeren van benchmarks. Deze vergelijkende onderzoeken maken prestaties van bedrijven op het gebied van verantwoord en duurzaam beleggen helder en inzichtelijk.

Bij het uitgeven van benchmarks wordt gebruik gemaakt van concurrerende kracht van de markt. Dat wil zeggen dat organisaties door openbare beoordeling in een benchmark gemotiveerd worden tot steeds betere prestaties ten opzichte van elkaar en zichzelf.

Al onze benchmarks worden uitgegeven in het Engels. De bekendste voorbeelden zijn onze jaarlijkse benchmark *Responsible Investment by Pension Funds*, de *VBDO Tax Transparency Benchmark* en onze tweejaarlijkse benchmark *Responsible Investment by Insurance Companies*.

1.2.3 KENNISDELING VANUIT THOUGHT LEADERSHIP

Als netwerk- en kenniscentrum is de VBDO altijd op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van duurzaam beleggen. We delen deze kennis onder meer door het organiseren van rondetafelgesprekken, seminars en masterclasses.

Onze themastudies, white papers en andere publicaties worden openbaar beschikbaar gesteld en verschijnen regelmatig in de landelijke media en vakbladen.

1.3 OMGEVING

De VBDO voert haar missie uit in een landschap dat continue meer en meer blijft bewegen richting duurzame ontwikkeling.

1.3.1 WET & REGELGEVING

SFDR | In 2021 is er nieuwe duurzaamheidsregulering gestart. In maart van dat jaar is de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR, level 1 requirements) ingegaan. Onder de SFDR zijn financiële dienstverleners verplicht informatie te verstrekken over de mate van duurzaamheid van hun financiële producten (artikel 6, 8 of 9).

In september 2022 kondigde de AFM aan (opnieuw) onderzoek te gaan die naar de naleving van de SFDR, alsmede de verordening van de EU Taxonomie.

Vanaf 1 januari 2023 zijn de technische standaarden van de SFDR van kracht. Dit betekent onder meer dat aanbieders van duurzame fondsen verplicht zijn om aan de fondsprospectus een verplicht template met duurzaamheidsinformatie toe te voegen (bron: AFM.nl)

1 Directieverslag

CSRD | De SFDR is opgesteld in lijn met (beoordeling naar aanleiding van) de EU-taxonomie en de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), De CSRD is de uitgebreide opvolger van de bestaande Non-Financial Reporting Directive (NFRD), waaronder beursgenoteerde bedrijven verplicht zijn niet-financiële informatie op te nemen in hun jaarverslagen die een financieel risico met zich meedraagt.

De CSRD gaat vanaf 1 januari 2024 van kracht.

1.3.2 IMVO-CONVENANTEN

Convenanten voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (internationaal MVO) zijn een samenwerking [vanuit SER] tussen bedrijven, brancheorganisaties, overheid, vakbonden en maatschappelijke organisaties. Samen gaan ze aan de slag om misstanden zoals uitbuiting, dierenleed of milieuschade in kaart te brengen en te voorkomen. (Bron: imvoconvenanten.nl).

Er zijn IMVO-convenanten voor:

- Kleding & textiel;
- Banken;
- Goud;
- TruStone;
- Voedingsmiddelen;
- Verzekeringsector;
- Pensioenfondsen;
- Metaal;
- Sierteeltsector;
- Duurzaam bosbeheer;
- Hernieuwbare energie;
- Land- en tuinbouw.

Banken

Het IMVO-convenant van banken werd in 2019 afgerond en sloot af met een [monitoringsrapport](#) en [eindverklaring](#).

Pensioenfondsen

De Monitoringcommissie van het Convenant Inter-

nationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfondsen heeft de resultaten van de tweede meting gepubliceerd (peildatum 30 juni 2021). De Stuurgroep reageert op de aanbevelingen uit het rapport.

De monitoringcommissie beveelt in haar [tweede rapport](#) aan verlichting te geven aan kleinere fondsen, de toegang tot Herstel en Verhaal te verduidelijken en om te versnellen om de doelen van het convenant te behalen. (Bron: imvoconvenanten.nl).

Verzekeraars

Het jaarthema voor het verzekeraarsconvenant was in 2021 Biodiversiteit. Diverse partijen binnen het Convenant waren actief in de Werkgroep Biodiversiteit en hebben een jaarplan opgesteld. (Bron: imvoconvenanten.nl).

1.3.3 SDG'S

De Sustainable Development Goals (SDG's), zijn [zeventien vanuit de VN afgesproken doelen](#) om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Ze zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. SDG Nederland is het netwerk van iedereen die in ons land aan de doelen wil bijdragen. (Bron: sdgnederland.nl)

1.3.4 VERGELIJKINGSSITES VERZEKERAARS

In 2019 startte de VBDO een samenwerking met de vergelijkingswebsite voor verzekeraars, Independer. De website richt zich op consumenten die op zoek zijn naar een nieuwe verzekering en vermeldt per verzekeraar een score voor duurzaamheid. Dit zijn dezelfde scores al die uit de meest recente versie van de VBDO benchmark voor verzekeraars. In 2020 werd de samenwerking uitgebreid naar de vergelijkings-

website Pricewise. In 2021 heeft ook Polswijzer interesse getoond en onze scores ontvangen.

1.3.5 OVERIGE ONTWIKKELINGEN

De oorlog en comeback van fossiel

Door toenemende druk vanuit de samenleving stapten de afgelopen jaren steeds meer grote, institutionele beleggers zoals ABP en PME uit fossiel. Illusterend is de koers van Shell, die in 2020 door de Coronacrisis van rond de € 25, binnen een jaar tijd daalde naar een absoluut dieptepunt van iets minder dan € 10,50 per aandeel. Inmiddels staat het aandeel weer ruim boven de € 25.

De oorlog tussen Rusland en Ukraine en de opvolgende embargo's, zette in 2022 de gas- en olieprijs flink onder druk. Het variabele leveringstarief van aardgas voor consumenten steeg van € 0,42 in 2021 naar € 1,78 in 2022 (bron: CBS). De fossiele industrie behaalde recordwinsten: [Shell boekte in 2022 maar liefst bijna € 40 miljard nettowinst](#), een ruime verdubbeling van het jaar ervoor en de hoogst behaalde winst in 115 jaar.

Toenemende inflatie en oplopend rente

De oorlog in combinatie met het gespaarde geld van consumenten en de nog lopende toeleveringsproblemen ten gevolge van de Coronacrisis, zorgde voor een prijsstijging van goederen en diensten in Nederland van gemiddeld 11,6 procent (bron: HICP). Deze buitensporig hoge inflatie dwong de ECB ertoe de depositorente in 2022 te verhogen met 2,50% Met als gevolg een stijgende rente op onder andere Nederlandse staatsobligaties van 0% naar 2,5% en de 10 jaar vast hypotheek van 0,83% op haar laagste punt in 2021 naar 4,5% (hoogste punt 2022).

1.3.6 BEURSPRESTATIES

De oorlog en stijgende rente zorgde mondiaal voor vertwijfeling op de beurzen. Zo daalde de AEX in 2022 met maar liefst 14%. Ook zagen om die reden een aantal Nederlandse bedrijven af van hun beursgang, zoals Wehkamp en Wetransfer.

Met name de technologiesector kreeg zware klappen door en oplopend tekort aan chips en halfgeleiders. Daarnaast heeft de sector bovengemiddeld veel leningen uitstaan, wat in een tijd van hoge rentes een afschrikwekkend effect heeft op beleggers.

1.4 LEDEN

In 2022 heeft de VBDO vier nieuwe, institutionele leden mogen verwelkomen. Vijf leden hebben opgezegd. Daarmee stond eind 2022 het totale aantal op 79 institutionele leden en 338 particuliere leden.

De communicatie met bestaande en nieuwe leden is belangrijk. De VBDO inventariseert steeds de wensen en belangen van de leden om de waarde van het lidmaatschap goede inhoud te geven.

1.5 WOORD VAN DANK

Er rest mij het uitspreken van mijn hartelijke dank aan al onze leden, partners, teamleden en vrijwilligers voor alle inzet en de mooie resultaten die we samen hebben behaald.

Met vriendelijke groeten,

Angélique Laskewitz

Algemeen Directeur VBDO

Sinds 1995 zijn we trouw bezoeker van algemene aandeelhoudersvergaderingen (AVA's). Jaarlijks stellen we kritische vragen aan de bestuurders (engagement) van om en nabij 40 Nederlandse, beursgenoteerde bedrijven, ter bevordering van een duurzame bedrijfsvoering.

Die vragen stellen we naar aanleiding van een drietal ESG (milieu, sociale en bestuurlijke) -thema's. Jaarlijks wisselen we één thema, waardoor we actueel blijven en over meerdere jaren zicht krijgen op de prestaties van bedrijven.

De focus van de VBDO lag in 2022 bij haar activiteiten op drie hoofdthema's: biodiversiteit (E), werkomstandigheden in de ketens (S) en diversiteit (G).

Focus op duurzaamheidsthema's

BIODIVERSITEIT (MILIEU THEMA, SDG 14 & 15)

Het milieuthema van de VBDO voor 2022 en 2023 is 'biodiversiteit'. We zijn bekend met dit thema omdat we ons in onze 27-jarige geschiedenis drie maal eerder op hebben gericht (2003-2005, 2010-2013 en onder 'natuurlijk kapitaal' in 2017-2018). We zien een verhoogde interesse in dit onderwerp van financiële markten, bedrijven en regelgevers, maar er moet nog veel meer worden gedaan voor het afvlakken van de curve van natuurverlies. In het Nature's 2020 Living Planet Report van het WWF staat dat de populaties van wilde dieren sinds 1970 met 68% zijn afgenomen. Er is dus geen tijd te verliezen voor het oplossen van deze crisis.

De VBDO zal een duidelijke visie formuleren voor bedrijfsactiviteit op biodiversiteit. We willen weten in hoeverre bedrijven verantwoordelijkheid nemen en bijdragen aan een netto-nulverlies aan biodiversiteit, of op de lange termijn zelf milieu-positief worden. De VBDO is zich ervan bewust dat biodiversiteit en de biologische

diversiteit van soorten niet direct voor alle bedrijven even belangrijk is, maar alle bedrijven vertrouwen op goederen en diensten die op zijn minst zijn gekoppeld aan natuurlijk kapitaal. Daarom wordt van bedrijven verwacht dat ze risico's en kansen identificeren op basis van onderwerpen als landgebruik, luchtkwaliteit, watergebruik en -kwaliteit, klimaat en bodem. Zowel voor hun eigen bedrijfsvoering als in hun toeleveringsketens. Hoewel het rapporteren van impact en externe effecten centraal staat, zal de VBDO zich vooral richten op de natuur- en biodiversiteitsgerelateerde strategie van een bedrijf, relevante KPI's en de uitvoering van mitigerende maatregelen.

WERKOMSTANDIGHEDEN IN TOELEVERINGSKETENS (SOCIAAL THEMA, SDG 8)

Bedrijven beïnvloeden mensenrechten op welke plek of manier ze ook opereren. VBDO verwacht van bedrijven dat ze de UN Guiding Principles on Business and Human Rights onderschrijven en de werkomstandigheden van werknemers in de keten hieronderhevig aan maken. Bedrijven kunnen het beste proactief werken binnen de sector, met lokale sta-

keholders en NGO's. Ook moeten ze samenwerken met leveranciers voor het verbeteren van due diligence praktijken, het stellen van relevante doelstellingen en het opstellen van KPI's voor het meten van vooruitgang.

DIVERSITEIT (BESTUURLIJK THEMA, SDG'S 5 & 10)

De VBDO is van mening dat bedrijven de samenleving waarin zij opereren moeten weerspiegelen. Inclusieve samenlevingen worden gevormd door gelijke toegang tot informatie, hetzelfde betaald worden voor hetzelfde werk en gelijkwaardigheid van beslissingsbevoegdheid voor iedereen en speciaal voor uitgesloten groepen. VBDO verwacht van bedrijven dat zij een allesomvattende strategie voor diversiteit ontwikkelen en relevant doelstellingen en KPI's opstellen voor het meten van vooruitgang.

2. Verslag van het bestuur

2022 was wederom een succesvol jaar voor de VBDO, waarop het bestuur met volle tevredenheid terugkijkt. In navolging van het behalen van alle doelstellingen uit het strategisch beleidsplan 2018 – 2021, is er een nieuw plan voor 2022-2025 opgesteld.

2.1 STRATEGIE

2.1.1 POSITIONERING EN DOELSTELLINGEN

In 2022 heeft de VBDO haar impact verder kunnen vergroten, onder andere door een groter bereik te generen via publieke media, fysieke en online evenementen en de groei van haar eigen kanalen.

Qua realisatie van de doelstellingen hebben ook dit jaar onder andere zowel de pensioenfondsenbenchmark en de studie over kinderarbeid en institutioneel beleggers, bijgedragen aan het stimuleren van duurzame activiteiten van de kapitaalmarkt. Naar de toekomst kan daarbij net als het voorgaande jaar nog sterker worden gestuurd op reële (*real-world*) impact.

De organisatie was al goed zichtbaar op thema's als klimaat, mensenrechten en biodiversiteit en zal zich hierop blijven profileren.

Als strategische doelen voor de periode 2022 - 2025 zijn vastgesteld:

- Het verder ontwikkelen en profileren van haar kennisleiderschap;
- Het verder ontwikkelen van de positie van de vereniging, waarbij zij zich financieel relatief eenvoudig en stabiel kan bedruipen (leden) contributies en (grote, meer jaren) projecten;
- Ledenwerving, met nadruk op het werven van institutionele leden.

Onze focus ligt daarbij op:

Van proces naar uitkomsten. Ons accent verschuift naar concrete verandering in de wereld die plaatsvindt als gevolg van activiteiten en het gedrag van beleggers en ondernemingen – van proces naar uitkomsten.

Extra aandacht voor de middenmoot. We zullen de koplopers nog scherp houden, maar vooral bij de middenmoot en de achterblijvers (samen een enorm volume) is veel te doen, en is duurzaamheid vaak nog niet verankerd. Dit geldt ook bij ondernemingen en vermogensbeheerders.

Richting en vaart geven aan vervolgstappen. Daartoe maken we steeds expliciet wat we verwachten van onze doelgroepen, nu en in de toekomst. Bijvoorbeeld; wat bedoelen we precies als we 'duurzaam' zeggen; hoe verankeren we Doe Het Zelf in (het bestuur van) een organisatie; hoe ziet de toekomstige best practice eruit; hoe voer je dat uit in de praktijk? Met al deze aspecten kan de VBDO helpen en richting geven. Collectief voor de onderdelen van de sector en ook 1-op-1, waar gewenst.

Focus op Nederland. Nederland is en blijft de basis, succes zullen we waar mogelijk internationaal exporteren.

Duurzaamheid verankeren in organisaties. Door het stimuleren van expliciet tot uiting komen duurzaamheid in strategie en bestuur. En door het stimuleren van intrinsieke motivatie van duurzame ontwikkeling bij partijen.

Ontbrekende schakels in de keten: benchmark voor vermogensbeheerders. Vanwege de enorme rol die vermogensbeheerders spelen in de financiële sector als leveranciers van beleggingsoplossingen, gaat de VBDO ook voor hen een benchmark construeren. Dat is de eerste prioriteit. Later komen dataleveranciers en rating agencies in het zicht.

Bij het realiseren van de strategie, zullen we voortdurend de aandacht richten op de vraag hoe we onze invloed kunnen maximaliseren.

2.1.2 LEDEN

Eind 2022 had de VBDO 79 institutionele leden en 338 particuliere leden.

2.1.3 FINANCIHEEL

Voldoende financiële armslag is ondersteunend aan de VBDO om zich goed te kunnen focussen op haar missie. Er zijn conform doelstelling meer inkomsten gerealiseerd, met name dankzij ontvangst van meer contributiegelden.

2.2 BESTUUR

Het bestuur kwam in 2022 vier keer bij elkaar. De vergaderingen werden in overleg met de bestuursvoorzitter voorbereid door de directie. Aan de orde kwamen onder meer de strategie, het beleidsplan en de financiële stand van zaken.

2. Verslag van het bestuur

2.3 RESERVE

De algemene reserve is gegroeid van € 186.490,- naar € 227.179,-. Het bestuur heeft als beleid een algemene reserve aan te houden ter grootte van maximaal zes maanden van de jaarlijkse begrote structurele lasten. Uitgaande van de structurele lasten in 2022 – dit zijn de personeels- en huisvestingskosten – ligt de gewenste omvang van de algemene reserve op ca. € 430.000 t.o.v. € 400.000 in 2021. De VBDO streeft ernaar de reserve tot dit bedrag te laten groeien binnen een termijn van vijf jaar.

2.4 FINANCIËLE RESULTATEN

Het bestuur is verheugd met het positieve financiële resultaat dat behaald is in 2022. Het behaalde resultaat komt uit op een bedrag van € 40.688,-.

2.5 RISICOANALYSE EN BEHEERSING

De VBDO heeft doelen gesteld gebaseerd op de analyse van mogelijke risico's en de impact van onvoorziene gebeurtenissen. Om de algemene reserve verder aan te vullen en om de continuïteit van de organisatie te waarborgen, is er in 2022 volgens doelstelling – en met succes – ruim aandacht geweest voor de verdere uitbreiding van inkomsten van leden.

2.6 TOEKOMSTVERWACHTING

Vanaf 2022 werkt de VBDO conform het beleidsplan 2022-2025. Hierin streven we enerzijds naar handhaving en versterking van haar huidige positie als kennis- en netwerkorganisatie en anderzijds zal er aandacht komen voor specifieke thema's, waarbij het uitgangspunt is de financiële sector te bewegen tot reële impact.

Voor een overzicht van de begroting 2023 wordt verwezen naar pagina 38 van dit jaarverslag. De VBDO heeft er alle vertrouwen in dat zij haar ambities zal realiseren. Voldoende financiële slagkracht maakt ook dat de VBDO verder kan investeren in haar medewerkers door het bieden van ontwikkelingskansen.

De vooruitzichten voor 2023 zijn goed en het bestuur kijkt er met veel vertrouwen naar uit dat de impact van de VBDO zal blijven groeien in de toekomst.

Namens het bestuur bedank ik de leden voor het aan ons geschonken vertrouwen.

Jaap van Dam
Bestuursvoorzitter

3. De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

De VBDO is de enige vereniging van aandeelhouders en beleggers in Nederland die zich specifiek richt op duurzaamheid, met als doel om de belangen te behartigen van de institutionele en particuliere leden die willen bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van de kapitaalmarkt.

De ideale samenleving is volgens de VBDO een duurzame samenleving die voorziet in de behoefte van iedereen. Zowel nu, als in de toekomst. Een evenwichtige verdeling van aandacht voor sociale, ecologische en economische waarden is een voorwaarde voor een duurzame samenleving.

Geldstromen bepalen in belangrijke mate de vorming van een duurzame samenleving. Daarom richt de VBDO zich op het verduurzamen van de kapitaalmarkt. De kapitaalmarkt bestaat voor de VBDO uit meerdere partijen. Aan de ene kant zijn er de beleggers, zowel institutioneel als particulier. Aan de andere kant zijn er de ondernemingen waarin wordt belegd. De focus ligt daarbij op Nederland in een internationale, voornamelijk Europese context.

3.1 UNIEKE POSITIE

De VBDO treedt op in het maatschappelijk debat over duurzaamheid. Omdat de VBDO voornamelijk aandeelhouders vertegenwoordigt, voert zij dit debat met beursgenoteerde ondernemingen en institutionele beleggers, zoals pensioenfondsen, verzekeraars en banken. VBDO's leden bestaan uit een mengeling van verschillende institutionele en particuliere leden. De institutionele leden bestaan uit financiële organisaties, adviseurs, dataproviders en maatschappelijke organisaties. De VBDO heeft als multi-stakeholder-organisatie een unieke positie en vervult vaak een bemiddelende rol tussen de verschillende groepen.

3.2 VBDO'S ACTIVITEITEN

De VBDO stimuleert financiële instellingen en beursgenoteerde ondernemingen om meer en beter te presteren op het gebied van duurzaam beleggen als ook om hun eigen bedrijfsvoering te verduurzamen. VBDO doet dit door onderzoeken en benchmarks uit te voeren. Dit doet zij ook door seminars en conferenties te organiseren gericht op kennisdeling en op het versterken van netwerken op het gebied

van duurzaam beleggen en ondernemen. Ook stelt de vereniging ieder jaar vragen op aandeelhoudersvergaderingen over specifieke duurzame thema's. Engagement is een belangrijk instrument voor de VBDO om bij te dragen aan de verduurzaming van de kapitaalmarkt. Ten slotte biedt de VBDO oplossingen, lessons learned en best practices aan.

3.3 GOVERNANCE

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden en de aansturing van de medewerkers ligt bij de directeur, die aan het bestuur de verantwoording aflegt. Het bestuur heeft voornamelijk

een toezichthoudende functie en bestuurt op afstand. Op basis van de door de Algemene Ledenvergadering vastgestelde visie, missie en strategie stelt het bestuur het jaarplan en de daaraan gekoppelde begroting vast. De begroting wordt ter kennisgeving voorgelegd aan de Algemene Ledenvergadering. Het bestuur van de VBDO bestaat uit minimaal drie en maximaal zeven personen, die door de algemene vergadering worden benoemd. Een bestuurslid treedt uiterlijk vier jaar na zijn (her)benoeming af, volgens het vastgestelde rooster van aftreden. Een aftredend bestuurslid is slechts eenmaal herkiesbaar. De vergoedingen van het bestuur worden alleen gegeven op basis van gemaakte onkosten. Het bestuur stelt het rooster van aftreden vast.

3.4 INSPIRAAK VAN LEDEN

De VBDO heeft institutionele en particuliere leden. De leden zijn geïnteresseerd of werkzaam in het veld van duurzaam beleggen en/of duurzaam ondernemen. De vereniging organiseert ieder kwartaal een platformoverleg voor de institutionele beleggers. Nieuwe initiatieven en samenwerkingsverbanden worden besproken. Kennis en ervaring op het terrein van duurzaam beleggen worden uitgewisseld. Tijdens de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering kunnen alle leden van de VBDO vragen stellen en invloed uitoefenen binnen de vereniging.

3.5 INTERNATIONALE NETWERKEN

De VBDO is aangesloten bij een aantal internationale netwerken. Hierdoor draagt de VBDO bij aan de verspreiding van kennis en expertise over duurzaam beleggen en duurzaam ondernemen.

3. De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

De Global Sustainable Investment Alliance (GSIA) is een wereldwijd samenwerkingsverband voor duurzaam beleggen. GSIA brengt regelmatig een rapport uit over trends binnen de duurzame beleggingsmarkt: het Global Sustainable Investment Review. De VBDO onderhoudt ook nauwe contacten met haar SIF-zusterorganisaties op Europees niveau.

De door de VN geïnitieerde Net-Zero Asset Owner Alliance (NZAOA) is een ambitieuze groep van asset owners. De alliantie heeft een publieke toezegging gedaan voor het transformeren van investeringsportefeuilles naar een Net-Zero-uitstoot van broeikasgassen tegen 2050. De alliantie richtte zich in 2021

met name op het versterken met nieuwe asset owners en haar boodschap kracht bijzetten op de COP26 in Glasgow. De VBDO en WWF-NL werken samen om deze alliantie bij Nederlandse investeerders onder de aandacht te brengen en er een gezamenlijke dialoog over te voeren.

3.6 MEDIA EN COMMUNICATIE

3.6.1 BEREIK

In 2020 werd voor het eerst het bereik van de verschillende VBDO-kanalen bijgehouden. De focus qua kanalen ligt met name op de website, nieuwsbrief en LinkedIn. Dit ziet men ook terug in het gerealiseerde bereik.

We zien tussen 2021 en 2022 een daling van het aantal sessie met 15% (van 32.000 naar 27.200). Dit komt met name door de grote aandacht voor de verzekeraarsbenchmark in 2021 (niet uitgegeven in 2022) en het in 2021 georganiseerde lustrum. Buiten deze excessen is het gemiddelde bereik van de website in dezelfde periodes nagenoeg gelijk gebleven of licht gestegen.

Het totaal aantal adressen waarnaar de nieuwsbrief is verzonden, steeg van 13.000 naar 15.500.

Hoewel het aantal volgers licht is gestegen, is het bereik op Twitter door aanpassingen in het algoritme aanzienlijk gedaald (van 64.800 naar 21.700). Het aantal volgers op LinkedIn steeg van ongeveer 1.700 in 2021 naar bijna 2.100 eind 2022.

3.6.2 DATAVERZAMELING

Hoewel een groeiend bereik een positieve ontwikkeling is, is het ook van belang te onthouden dat de focus moet blijven liggen op het bereiken van de juiste personen. Waaronder met name bestuurders van bedrijven en financiële instellingen, financieel experts, analisten en adviseurs en duurzaamheidsmanagers.

Voor het bereiken van de juiste doelgroepen zijn in 2022 verder aanpassingen gemaakt voor het verkrijgen van doelgroep gegevens. Zo wordt er nu naast de contactgegevens, via de website en het mailingprogramma ook data verzameld over de (type) organisatie en functie van personen die met de VBDO in aanraking komen.

3.6.3 PR

De VBDO is daarnaast ruim 60 keer verschenen in verschillende online en fysieke media, waaronder (meermalen in) Het Financieel Dagblad, PensioenPro, de Volkskrant, BNR Radio, Financial Investigator en Executive Finance.

3.6.4 ONTWIKKELING WEBSITE

In 2020 zijn het opinie en webinar gedeelte toegevoegd aan de website. Onder laatst genoemde kunnen de opgenomen webinars worden teruggezien. In 2021 is er een gedeelte voor podcasts toegevoegd aan de website, alsmede gewerkt aan verbeterde zoekfunctionaliteit.

In 2022 is er extra aandacht besteed aan zoekmachine-optimalisatie (SEO), wat o.a. geresulteerd heeft in een snellere en meer stabiele website en een hogere page ranking op zoekmachines.

Het VBDO team

Angélique Laskewitz
Executive Director

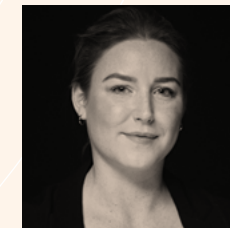
Fatima Achouitar
Manager Finance
& Operations

Jacqueline Duiker
Senior Manager Sustainability
& Responsible Investment

Xander Urbach
(uit dienst gegaan)
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Lucienne de Bakker
(uit dienst gegaan)
Project Manager
Responsible Investment

Florine Kits van Heijningen
(in dienst gekomen)
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

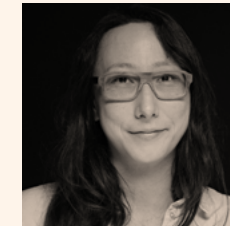
Hester Holtland
(uit dienst gegaan)
Senior Project Manager
Sustainability & Responsible
Investment

Mart van Kuijk
(uit dienst gegaan)
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Olivier Hofman
Manager Communicatie
& PR

Sara Heinsbroek
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Emiek Heemstra
(in dienst gekomen)
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Freek van Til
(in dienst gekomen)
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Stijn Scholten
(in dienst gekomen)
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Het VBDO bestuur

BESTUURSVORZITTER
J.K.H. van Dam

Datum benoeming: **15 mei 2017**

Einde termijn: **25 mei 2023 (tweede termijn)**

Werkzaam als: **Principal Director Investment Strategy, PGGM**

PENNINGMEESTER
A. Jansen

Datum benoeming: **6 okt 2016**

Einde termijn: **6 okt 2024 (tweede termijn)**

Werkzaam als: **Chief Investment Officer, LaatBloei**

RELEVANTE NEVENFUNCTIES

- Bestuurslid/penningmeester Club of Rome – Dutch Association
- Bestuurslid/penningmeester KWS Fonds

BESTUURSLID
H. Van Eeghen

Datum benoeming: **22 april 2015**

Einde termijn: **22 april 2023 (tweede termijn)**

Werkzaam als: **CEO, Synergos**

RELEVANTE NEVENFUNCTIES

- Bestuur twee fondsen
- Bestuur Peace Jam Europe
- Adviseur WhyDonate
- Adviseur Opportunity Internation

BESTUURSLID
K.E.H. Maas

Datum benoeming: **6 november 2014**

Einde termijn: **6 november 2022**

Werkzaam als: **Professor of Accounting & Sustainability, Open Universiteit/Academic Director Impact Centre Erasmus, Erasmus Universiteit**

RELEVANTE NEVENFUNCTIES:

- Lid Sustainable Finance Lab
- Lid Sustainable PensionInvestment Lab
- Lid Evaluatie Expert Panel FMO
- Lid Bestuur International Association for Business and Society
- Lid Bestuur Sustainability and Environmental Management Accounting Network
- Lid RvA Social Impact Ventures NL

BESTUURSLID
L. Wijnands

Datum benoeming: **14 mei 2019**

Einde termijn: **2023 (eerste termijn)**

Werkzaam als: **Global Head of Sustainability, ING**

BESTUURSLID
G.P.M.J. Roest

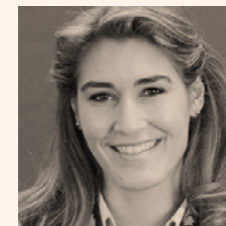
Datum benoeming: **15 mei 2017**

Einde termijn: **2022 (tweede termijn, bestuurslid-af)**

Werkzaam als: **Pensioenbestuurder, FNV**

RELEVANTE NEVENFUNCTIES

- Lid van de stuurgroep van het IMVB Convenant
- Bestuurslid PMT

BESTUURSLID
J. van Leeuwen

Datum benoeming: **23 mei 2022**

Einde termijn: **2026 (eerste termijn)**

Werkzaam als: **Pensioenbestuurder, FNV**

RELEVANTE NEVENFUNCTIES

- Bestuurslid Pf Vervoer
- Bestuurslid PNO media
- Bestuurslid Architectenbureaus
- Redactieraadslid Financial Investigator

4. Activiteiten van de VBDO

De missie van de VBDO is het verduurzamen van de kapitaalmarkt. Daarvoor gebruikt zij de drie eerdergenoemde instrumenten: Engagement, Benchmarks en Thought Leadership.

4.1 ENGAGEMENT

4.1.1 VBDO AVA ENGAGEMENT RAPPORT AVA-seizoen 2022

De VBDO stelt al sinds 1995 vragen op de Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders (AVA's) van beursgenoteerde bedrijven in Nederland. De VBDO doet dit ieder jaar aan de hand van drie prioriteit thema's. In 2022 waren die thema's biodiversiteit, arbeidsomstandigheden in de keten en diversiteit & inclusie.

In 2022 zijn er 131 vragen gesteld aan 37 bedrijven. De resultaten van het engagementseizoen zijn opgeschreven in het [AGM Engagement Report 2022 – Keep Up](#) en op 30 juni gepresenteerd tijdens het [AGM Engagement Seminar](#). In bijlage 2 van het engagement rapport kunt u terug vinden met welke bedrijven de VBDO in gesprek is gegaan.

4.1.2 HUMAN SAMENWERKINGSVERBAND

HUMAN is ons multi-stakeholder platform voor mensenrechten, in samenwerking met EY, ABN AMRO en CNV Internationaal onder de titel 'HUMAN'. Het doel van HUMAN is de toepassing van de 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights' te bevorderen en investeerders en bedrijven bijeen te brengen.

Op 13 december organiseerde de VBDO een bijeenkomst bij a.s.r. in Utrecht, met als thema *Access to remedy*. Tijdens het seminar werd onder andere aandacht gegeven aan de huidige stand van zaken met betrekking tot het thema, human rights data en wet- en regelgeving.

4.1.3 COLLECTIEVE ENGAGEMENT BIODIVERSITEIT EN WATERBEHEER IN DE MIJNBOWSECTOR

Mijnbouw speelt een cruciale rol in de energietransitie en de druk op deze sector zal alleen maar gaan groeien in de komende jaren. De VBDO voert in samenwerking met een groep investeerders collectief engagement met een aantal grote mijnbouwbedrijven. Specifiek wordt gekeken naar de thema's watermanagement, biodiversiteit en herstel van landschap na sluiting van een mijn.

Op het thema water management loopt sinds 2020 een engagementtraject en in de loop van 2022 is deze engagement uitgebreid naar biodiversiteit.

4.2 BENCHMARKS

4.2.1 INTRODUCTIE HOLLY

Holly is een door softwareontwikkelaar Lestrade gebouwde workflow tool, voor het uitvoeren van *due diligence* onderzoeken bij o.a. assetmanagers. Het platform automatiseert managersselectie en monitoringsprocessen. Sinds 2022 is de VBDO Holly gaan gebruiken voor het uitvoeren van benchmarks.

4.2.2 BENCHMARK RESPONSIBLE INVESTMENT BY PENSION FUNDS

In deze [jaarlijkse benchmark](#) scoorde ABP opnieuw voor vijfde jaar op rij het hoogst, dit jaar met een score van 4,4 uit een maximum van 5. ABP wordt op de voet gevolgd door bpfBOUW (4,3) en PME (3,9). Pensioenfondsen SNS REAAL klimt van plek 36 naar 9 en is daarmee de snelste stijger en het best presterende kleine pensioenfondsen (AuM <5 miljard).

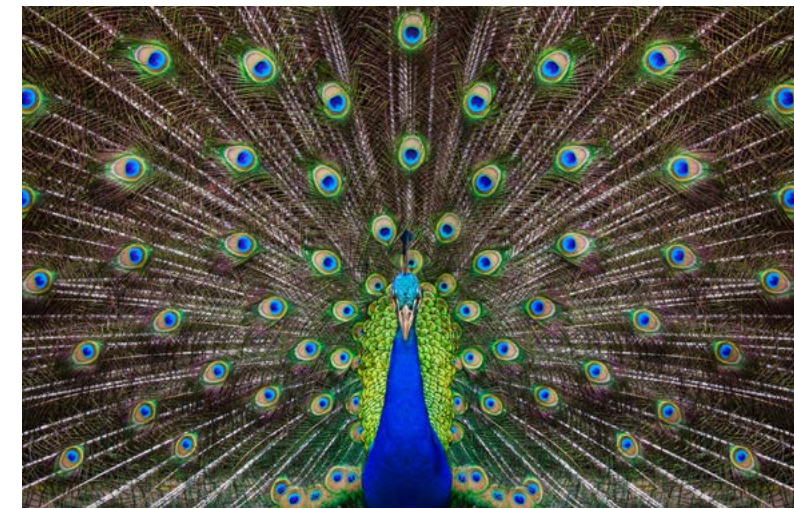
Met name opvallend was dat na klimaatverandering de afgelopen jaren, met name biodiversiteit nu hoog op de agenda staat. Sociale onderwerpen (24%) zijn na biodiversiteit de meest genoemde ESG-onderwerpen die de nodige focus krijgen.

De publicatie en presentatie van de benchmark vond plaats tijdens het evenement The road to net-zero voor pensioenfondsen, van Financial investigator bij MN in Den Haag.

4.2.3 DUTCH INSTITUTIONAL INVESTORS AND CLIMATE CHANGE

Het rapport [Dutch Institutional Investors and Climate Change 2022](#), maakt onderdeel uit van de (twee) jaarlijkse pensioenfondsen- en verzekeraarsbenchmark van de VBDO. Het is duidelijk dat klimaat al op de agenda staat van menig institutioneel belegger. Uit het onderzoek blijkt dat de totale gemiddelde score is gestegen naar een 4,0 (op schaal van 1-10) in 2022, in vergelijking met een 1,9 in 2019.

De top 5 uit het rapport zijn in volgorde van prestaties Athora Netherlands, NN Group, ABP, a.s.r., BpfBouw. Twee verzekeraars staan dus aan kop, toch blijven grosso modo verzekeraars achter bij pensioenfondsen, met de integratie van klimaat-gerelateerde

risico's en criteria in het beleggingsproces en in de portefeuilles

Het onderzoek kwam tot stand met hulp van Legel & General IM.

4.2.4 TAX TRANSPARENCY BENCHMARK

In 2022 werd de scope van de [benchmark](#) voor het eerst uitgebreid met Europese bedrijven. Repsol scoorde het hoogst van de in totaal 103 deelnemende bedrijven (78 uit Nederland en 25 uit de EU), waar het gaat om Europese belastingtransparantie. Repsol scoorde 38 uit een maximum van 40 punten. Met een score van 36 punten is NN Group voor het vierde jaar op rij winnaar onder de Nederlandse bedrijven.

De benchmark werd op 8 december gepresenteerd bij Robeco in Den Haag.

4. Activiteiten van de VBDO

4.3 THOUGHT LEADERSHIP

4.3.2 DUURZAAM BELEGGEN DOOR PARTICULIER BELEGGER VIA BANKEN 2022 – KRIJGEN WE HULP VANUIT EUROPA?

Vanaf maart 2021 is binnen de Europese Unie wetgeving gekomen die meer transparantie moet bieden voor beleggers die duurzame keuzes willen maken. Uit dit onderzoek blijkt dat deze EU wetgeving positief wordt ontvangen door zowel particuliere als institutionele beleggers, maar met flinke, kritische kanttekeningen. Zo gaat naar verwachting op den duur helpen bij het verduurzamen van investeringen, op korte termijn is er een risico van teveel en complexe informatie voor particuliere beleggers.

Het onderzoek kwam tot stand met steun van ABN AMRO, BNP Paribas, ING en Triodos IM.

4.3.3 PLASTIC PERSPECTIVES – AN OVERVIEW OF THE PLASTIC ACTIVITIES OF EUROPEAN AND UK GROCERY RETAILERS AND FMCG'S

Uit dit onderzoek onder 18 multinationals uit Europa en het VK, blijkt onder meer dat supermarkten en FMCG's zich vooral richten op recycling. Bedrijven moeten ambitieuzere en concretere doelen stellen willen ze gebruik van plastic effectief verminderen.

In navolging van de genoemde publicatie, organiseerde de VBDO een webinar met daarin onder andere de toelichting van de resultaten van het rapport.

Zowel het rapport als het evenement kwamen tot stand met steun van ClientEarth.

4.3.4 PENSION FUNDS AND IMPACT INVESTING 2022 – TIME TO MOVE THE NEEDLE

Uit de resultaten van dit onderzoek, blijkt onder andere dat veel pensioenfondsen moeite hebben met incorporeren van impact. Dit is met name zichtbaar bij pensioenfondsen die vasthouden aan traditionele uitgangspunten ten aanzien van risico/rendement, omvang en track records van een beleggingsfonds.

Het onderzoek kwam tot stand met steun van Achmea IM.

4.3.5 ONTBOSSING EN FINANCIËLE BESLUITVORMING – WAT KUNNEN INVESTEERDERS DOEN?

Tijdens de online VBDO expertsessie Ontbossing en financiële besluitvorming: wat kunnen investeerders doen? – bespraken we de relaties tussen ontbossing, andere typen van landconversie en de financiële sector. We presenteerden onder meer de belangrijkste bevindingen uit het WWF-rapport Seeing the Forest for the Trees en gaven alle ruimte voor discussie met ons panel van experts van CDP, Deloitte, Robeco en WWF Brazilië.

4.3.6 EXPERT SESSION OCEAN SUSTAINABILITY

In dit webinar bespraken we de mogelijkheden voor investeerders om de bedreigingen voor onze oceanen aan te pakken en oplossingen te bieden om de duurzaamheid van oceanen te bevorderen.

Het evenement kwam tot stand met steun van DWS.

4.3.7 ANTIMICROBIËLE RESISTENTIE (AMR) IN DE VOEDSEL- EN LANDBOUWSECTOR – WAT INVESTEERDERS MOETEN WETEN

In dit webinar van de VBDO en World Animal Protection, bespraken experts op het gebied van verantwoord beleggen, volksgezondheid en dierenwelzijn AMR en de voedsel- en landbouwsector, het effect ervan op de volksgezondheid en biodiversiteit.

Ze gaven antwoord op vragen als welke risico's vormt AMR voor institutionele beleggers en waarom dierenwelzijn een centrale rol zou moeten spelen in activiteiten op het gebied van AMR.

Het evenement kwam tot stand met steun van World Animal Protection.

Jaarrekening 2022

5.1 BALANS PER 31 DECEMBER (na resultaatbestemming)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
ACTIVA		
Immateriële vaste activa		
software en licenties	-	-
Materiële vaste activa		
inventaris en apparatuur	3.945	1.863
Financiële vaste activa		
effecten	12.071	16.761
Vlottende activa		
vorderingen		
debiteuren	154.231	94.529
waarborgsom	905	905
vooruitbetaalde kosten en overlopende activa	16.658	913
totaal vorderingen	171.794	96.347
liquide middelen	139.478	151.712
totaal vlottende activa	311.272	248.059
TOTAAL ACTIVA	327.288	266.683
PASSIVA		
Eigen vermogen		
algemene reserve	227.179	186.491
bestemmingsreserve	-	-
Innovatiefonds	-	-
	227.179	186.491
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
crediteuren	12.123	7.190
loonheffing en sociale premies	43.938	18.671
omzetbelasting	7.199	5.834
vooruitontvangen bedragen	11.425	-
nog te betalen kosten	25.424	48.497
	100.109	80.192
TOTAAL PASSIVA	327.288	266.683

5.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	WERKELIJK 2022	BEGROOT 2022	WERKELIJK 2021
	€	€	€
BATEN			
contributies	502.632	500.000	483.844
bijdrage innovatiefonds	47.237	33.000	34.542
projectbaten	355.453	450.000	352.909
financiële baten en lasten	- 5.084	1.000	2.758
diverse baten	981	1.000	718
TOTAAL BATEN	901.219	985.000	874.771
LASTEN			
personeel	722.984	795.000	706.518
reis- en verblijf	3.035	10.000	2.298
communicatie	16.633	20.000	12.740
huisvesting	37.176	37.000	36.327
algemeen	52.633	58.000	55.804
afschrijvingen	1.753	5.000	1.717
projectkosten	26.317	35.000	71.152
TOTAAL LASTEN	860.531	960.000	886.556
RESULTAAT	40.688	25.000	- 11.785
RESULTAATBESTEMMING			
<i>Toegevoegd/ onttrokken aan:</i>			
algemene reserve	40.688	25.000	- 11.785
bestemmingsreserve	-	-	-
TOTAAL RESULTAATBESTEMMING	40.688	25.000	- 11.785

5.3 KASSTROOMOVERZICHT

	2022	2021
	€	€
Liquide middelen begin boekjaar	151.712	291.944
Liquide middelen einde boekjaar	139.478	151.712
AFNAME/TOENAME LIQUIDE MIDDELEN	- 12.234	- 140.232
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten:</i>		
Resultaat	40.688	- 11.785
Afschrijvingen	1.753	1.717
	42.441	- 10.068
<i>Veranderingen in werkkapitaal:</i>		
Toename c.q. afname vorderingen	- 75.447	32.248
Toename c.q. afname schulden	19.917	90.780
	- 55.530	- 123.028
	- 13.089	- 133.096
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten:</i>		
Investeringsactiviteiten		
immateriële vaste activa	-	-
Investeringsactiviteiten		
materiële vaste activa	- 3.835	- 957
Desinvesteringen in materiële vaste activa	-	-
Investeringsactiviteiten		
financiële vaste activa	- 4.690	- 6.183
	855	- 7.136
AFNAME/TOENAME	- 12.234	- 140.232

5.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

De jaarrekening is opgesteld conform de richtlijn jaarverslaggeving van ‘Kleine rechtspersonen afdeling C 1 organisaties zonder winststreven’

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING

Immateriële en Materiële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn opgenomen tegen historische aanschafwaarde. De afschrijvingstermijn is 5 jaar.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische aanschaffingsprijs. Het gehanteerde afschrijvingspercentage bedraagt 20% voor inventaris, automatiseringsapparatuur wordt afgeschreven in 3 jaar, derhalve 33,33%. Alle inventaris wordt afgeschreven tot nihil. In het jaar 2022 is voor €3835,- aan nieuwe bedrijfsmiddelen geïnvesteerd. Bedragen boven de € 450 worden geactiveerd.

Financiële vaste activa

Effecten zijn gewaardeerd tegen marktwaarde op balansdatum.

Onderhanden werk

Het onderhanden werk wordt gewaardeerd tegen de daaraan bestede kosten, zoals werk door derden etc. en de werkelijk bestede uren van het eigen personeel tegen vaste interne tarieven, verminderd met een eventuele voorziening voor voorzienbare verliezen en in rekening gebrachte (deel-)facturen. Zodra een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat van het onderhanden werk, worden de opbrengsten en lasten in de winst en verliesrekening verwerkt naar rato van de voortgang van het stadium van voltooiing van het project. (Percentage of Completion). Het stadium van voltooiing van het onderhanden werk wordt bepaald op basis van het percentage van de gemaakte kosten ten opzichte van de meest recente inschatting van de in totaal verwachte kosten.

Overige activa en passiva

De vorderingen, liquide middelen, voorziening, schulden en overlopende activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde; Waardering van vorderingen geschiedt eventueel onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen.

GRONDSLAGEN VAN RESULTAATBEPALING

Projecten

De kosten van de in deze jaarrekening opgenomen projecten bestaan uit toegerekende directe lasten, overhead en personele lasten. De allocatie van de overhead en personele lasten is berekend op basis van de werkelijk gemaakte uren zoals verantwoord in het urenregistratiesysteem van de VBDO. Op meerjarige projecten wordt - in overleg met de opdrachtgever - jaarlijks het projectresultaat bepaald en aan de opdrachtgever in rekening gebracht.

Bepaling resultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen baten en lasten over het boekjaar. De baten worden verantwoord in het verslagjaar waarin deze zijn gerealiseerd. De kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Continuïteit

Het overschot op de staat van baten en lasten over 2022 bedraagt € 40.688,-, de reserves belopen per 31 december 2022 € 227.179,- positief. De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitveronderstelling.

5.5 VERSCHILLENANALYSE

BALANS

In 2022 is ten laste van de post materiële vaste activa in totaal € 3835,- geïnvesteerd voor de de aanschaf van overige computerapparatuur.

De aandelen, die wij aanhouden voor het uitoefenen van stemrecht op de AVA's, zijn in het verslagjaar in waarde afgenomen tot een bedrag van € 12.071,-.

De post debiteuren is in 2022 toegenomen tot een bedrag van € 154.231,-. Er is in het verslagjaar geen voorziening getroffen voor oninbare vorderingen.

De liquide middelen namen met circa € 12.000,- af tot een totaalbedrag van € 139.478,-.

Voor de bestemmingsreserve innovatiefonds is in 2022 van zowel institutionele leden als particuliere leden een totale bedrage van € 47.237,- ontvangen. Met deze bijdrage heeft de VBDO een nieuwe en innovatieve project gefinancierd, waarvoor geen financiering kon worden verkregen. Voor een overzicht van deze projecten en het verloop van de bestemmingsreserve in het boekjaar wordt verwezen naar de toelichting op de balans op pagina 36 van dit jaarverslag.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Evenals voorgaand jaar heeft de groei van de institutionele leden zich ook in 2022 voortgezet. Hierdoor stegen deze contributies met ruim 4% tot een bedrag van € 502.632,-. De bijdrage van € 47.237,- aan de bestemmingsfonds innovatiefonds is ruim gestegen.

De externe projectfinanciering daalde met circa 22% ten opzichte van de begroting van 2022 en kwam daarmee uit op een totaalbedrag van € 355.453,-.

Ten opzichte van de realisatie 2021 stegen de totale baten (contributies, projectbaten en overige baten) in het verslagjaar met circa 3% naar een totaalbedrag van € 901.219,-.

De post personeelskosten daalt in het verslagjaar ten opzichte van de realisatie 2021 met 3%. Het percentage aan projecten doorberekende personeelskosten steeg in 2022 naar 87% en kwam daarmee uit op een bedrag van € 558.683,-.

De uitgaven voor de post communicatie daalden in 2022 met circa 17% ten opzichte van de begroting. Deze afname werd veroorzaakt door het niet kunnen organiseren van activiteiten die op de planning stonden.

Ten opzichte van de realisatie 2021 dalen de totale lasten in het verslagjaar met circa 3% naar een totaalbedrag van € 860.531,-.

5.6 TOELICHTING OP DE BALANS

(activa)

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	ECORGANIZER		TOTAAL
	€		€
<i>Stand per aanvang boekjaar</i>			
aanschafwaarde	20.019		20.019
cumulatieve afschrijving	- 20.019		- 20.019
boekwaarde aanvang boekjaar	-		-
<i>Mutaties in het boekjaar</i>			
investeringen	-		-
desinvesteringen	-		-
afschrijvingen	-		-
totaal mutaties in het jaar	-		-
<i>Stand per ultimo boekjaar</i>			
aanschafwaarde	20.019		20.019
cumulatieve afschrijving	- 20.019		- 20.019
boekwaarde einde boekjaar	-		-
	INVENTARIS	APPARATUUR	TOTAAL
	€	€	€
MATERIËLE VASTE ACTIVA			
<i>Stand per aanvang boekjaar</i>			
aanschafwaarde	10.999	46.015	57.014
cumulatieve afschrijving	- 9.185	- 45.966	- 55.151
Boekwaarde aanvang boekjaar	1.814	49	1.863
<i>Mutaties in boekjaar</i>			
investeringen	-	3.835	3.835
desinvesteringen	-	-	-
afschrijvingen	- 484	- 1.269	- 1.753
Totaal mutaties in het jaar	- 484	2.566	2.082
<i>Stand per ultimo boekjaar</i>			
aanschafwaarde	10.999	49.850	60.849
cumulatieve afschrijving	-9.669	-47.235	-56.904
stand einde boekjaar	1.330	2.615	3.945

5.6 TOELICHTING OP DE BALANS

(activa)

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
FINANCIËLE VASTE ACTIVA		
<i>effecten</i>		
Effectenrekening Rabobank	12.071	16.761
	12.071	16.761
VLOTTENDE ACTIVA		
<i>debiteuren</i>		
uitstaande vorderingen	154.231	94.529
af: voorziening oninbaar	-	-
	154.231	94.529
<i>waarborgsom</i>		
TNT depot bedrag	905	905
<i>vooruitbetaalde kosten en overlopende activa</i>		
nog te ontvangen interest	-	-
diverse vooruitbetaalde kosten	16.658	913
	16.658	913
LIQUIDE MIDDELEN		
ING betaalrekening	90.736	53.160
ING inbedrijfrekening	28	28
Rabobank rekening-courant	240	440
Rabobank beleggersrekening	1.509	920
Rabobank bedrijfsspaarrekening	104	104
ASN sparen zakelijk	46.861	97.060
	139.478	151.712

Alle liquide middelen zijn direct opeisbaar.

5.6 TOELICHTING OP DE BALANS

(passiva)

EIGEN VERMOGEN	01.01.2022				31.12.2022
	Stand	Toevoeging	Onttrekking	Mutatie 2022	Stand
Algemene reserve	€ 186.491	€ 40.688		€ 40.688	€ 227.179
Bestemmingsreserve					
Innovatiefonds	-	€ 47.237	€ 47.237	-	
	€ 186.491	€ 87.925	€ 47.237	€ 40.688	€ 227.179

De algemene reserve heeft ten doel de continuïteit van de organisatie voor een langere periode te waarborgen. Voor de omvang van deze reserve hanteert het bestuur een normering, die gelijk is aan de helft van de voor dat jaar begrootte personeels-en huisvestingskosten.

Voor 2022 kan de omvang van de algemene reserve becijferd worden op een bedrag van € 430.000; aan het einde van het boekjaar en na verwerking van het resultaat komt deze reserve uit op een bedrag van € 227.179-.

In 2022 hebben zowel de institutionele- als de particuliere leden een extra financiële bijdrage geleverd aan de bestemmingsreserve Innovatiefonds. In totaal is voor het Innovatiefonds een bedrag van € 47.237,- ontvangen; De bestedingen in het boekjaar bedragen € 67.550,-. Uit het Innovatiefonds is in 2022 de volgende project gefinancierd:

PROJECT	OMSCHRIJVING	Totale projectkosten	T.I.v. Innovatiefonds
22.893	Rapport 'Asset managers facing the energy transition'	€ 67.550	€ 47.237
		€ 67.550	€ 47.237
	KORTLOPENDE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA	31-12-2022	31-12-2021
		€	€
	Crediteuren		
	Nog te betalen facturen	12.123	7.190
	Loonheffing en sociale premies		
	Aangifte loonheffing december	43.938	18.671
	Omzetbelasting		
	Aangifte omzetbelasting 4e kwartaal	7.199	5.834
	Vooruitontvangen bedragen		
	Projectbaten vooruit ontvangen	11.425	-
	Nog te betalen kosten		
	Reservering vakantiegeld, verlofdagen	20.251	43.391
	Accountant jaarcontrole	5.173	5.106
		25.424	48.497

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Er is een huurcontract afgesloten t.b.v. Pieterstraat 11 te Utrecht.

In 2020 bedroeg de huur € 8.375,- per kwartaal; de maand september is huurvrij.

Het huurcontract is stilzwijgend verlengd.

5.7 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	WERKELIJK 2022	BEGROOT 2022	WERKELIJK 2021
	€	€	€
BATEN			
contributies			
particulieren	13.793	15.000	14.113
institutionele leden	488.839	485.000	469.731
bijdrage Innovatiefonds	47.237	33.000	34.542
financiële baten en lasten	- 5.084	1.000	2.758
diverse baten	981	1.000	718
	545.766	535.000	521.862
ACTIVITEITEN BATEN	355.453	450.000	352.909

Hieronder volgt een specificatie van de baten van de in 2022 en 2021 gereedgekomen projecten.

De baten hebben betrekking op de in die jaren aan afnemers van onze diensten gefactureerde bedragen.

	PROJECTEN		
	Benchmarks	157.763	112.459
	Kennisoverdracht	176.800	235.450
	Engagement	20.890	5.000
TOTALE ACTIVITEITEN BATEN	355.453	450.000	352.909

5.7 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	WERKELIJK 2022	BEGROOT 2022	WERKELIJK 2021
	€	€	€
LASTEN			
<i>personeel</i>			
salarissen	569.862		542.610
sociale lasten	79.500		83.514
pensioenen	52.261		50.245
overige personeelskosten	21.361		30.149
	<u>722.984</u>	<u>770.000</u>	<u>706.518</u>
In 2022 waren er gemiddeld 7 FTE's werknemers in loondienst (2021: 8,8 FTE's).			
Onder de post salarissen is ook een bedrag van € 10.098,- opgenomen uit hoofde van verstrekte stagevergoedingen.			
<i>reis- en verblijf</i>	<u>3.035</u>	<u>10.000</u>	<u>2.298</u>
<i>communicatie</i>			
Nieuwsbrieven en publicaties	3.621		3.251
websites	6.895		3.642
overige communicatie	6.117		5.847
	<u>16.633</u>	<u>20.000</u>	<u>12.740</u>
<i>huisvesting</i>			
huur kantoor	31.533		30.708
servicekosten	5.264		5.264
overige huisvesting	379		355
	<u>37.176</u>	<u>37.000</u>	<u>36.327</u>
<i>algemeen</i>			
kantoor	31.916		35.201
accountant	8.561		8.585
administratie	3.885		4.096
bestuur en raad van advies	-		-
overige algemene kosten	8.271		7.922
	<u>52.633</u>	<u>55.000</u>	<u>55.804</u>
<i>afschrijvingen</i>			
inventaris	484		484
apparatuur	-		-
immateriële vaste activa	1.269		1.233
	<u>1.753</u>	<u>7.500</u>	<u>1.717</u>

Het bestuur heeft in 2022 geen aanspraak gemaakt op de reguliere onkostenvergoeding.

5.8 BEGROTING 2023

	BEGROTING 2023	REALISATIE 2022	BEGROTING 2022
	€	€	€
BATEN			
Contributies institutioneel	500.000	488.839	485.000
Contributies particulier	10.000	13.793	15.000
Bijdragen Innovatiefonds	50.000	47.237	33.000
Financiële baten en lasten	1.000	- 5.084	1.000
Projectbaten	460.000	355.453	450.000
Overige baten	1.000	981	1.000
totaal	<u>1.022.000</u>	<u>901.219</u>	<u>985.000</u>
LASTEN			
Projectlasten kosten incl personeel	585.000	585.000	585.000
Personeel	838.000	722.984	795.000
doorrek naar project	- 550.000	-558.683	- 550.000
Reis en verblijf	7.500	3.035	10.000
Communicatie	20.000	16.633	20.000
Huisvesting	37.000	37.176	37.000
Algemeen	57.000	52.633	58.000
Afschrijvingen	5.000	1.753	5.000
	<u>999.500</u>	<u>860.531</u>	<u>960.000</u>
TOTAAL	<u>22.500</u>	<u>40.688</u>	<u>25.000</u>

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Rjk C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Rjk C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven' is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJK C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven'.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJK C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Sliedrecht, 21 juni 2023.

WITh Accountants B.V.

P. Alblas RA

7. Duurzame bedrijfsvoering

7.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk beschrijven we de sociale prestaties en milieuaspecten. De VBDO richt zich daarbij op de materialiteit van de sociale en milieu-indicatoren. De prestaties die in dit hoofdstuk staan, zijn betrekkelijk. Een verandering in de aantal FTE's heeft significante gevolgen voor de relatieve prestaties van de organisatie.

7.2 SOCIALE PRESTATIES

7.2.1 WERKNEMERS

In 2022 waren er gedurende het jaar twaalf medewerkers, waarvan acht met een vast contract, werkzaam bij de VBDO. Een volledige werkweek bedraagt 36 uur. In totaal waren er 7 fte's werkzaam gedurende het gehele jaar. Ten opzichte van het voorgaande jaar is dit wat lager.

7.2.2 DIVERSITEIT

De VBDO vindt het belangrijk dat er een goede balans is tussen mannelijke en vrouwelijke werknemers. In 2022 waren er vijf mannen en zeven vrouwen werkzaam bij deze organisatie.

7.2.3 STAGIAIRES EN VRIJWILLIGERS

In 2022 werkten er zes stagiaires bij de VBDO. De stages duurden 3 tot 6 maanden. Er werkten 20 vrijwilligers mee voor de research en de bezoeken aan de aandeelhoudersvergaderingen. Stagiaires en vrijwilligers ontvangen een onkostenvergoeding.

7.2.4 SECUNDAIRE ARBEIDSVOORWAARDEN

De secundaire arbeidsvoorwaarden voor de betaalde medewerkers zijn:

- Bijdrage in pensioen
- Flexibele werktijden
- Een vergoeding voor woonwerk verkeer

De inschaling en beloning vinden plaats volgens de systematiek van Hivos.

7.2.5 INTERN OVERLEG

Een keer in drie weken is er een teammeeting met alle vaste medewerkers van de VBDO. Verder is er twee keer per jaar een strategisch overleg met bestuur en team. Daarnaast vindt er één keer per jaar een beoordelingsgesprek plaats. De directeur voert dit gesprek met de medewerkers en het bestuur met de directeur.

7.3 VERZUIM

Het ziekteverzuim bedroeg in 2022 gemiddeld 1 procent. In 2021 was dit 0,1 procent. Het percentage ziekteverzuim wordt berekend door het aantal uren ziekteverzuim te delen door het totaal aantal contracturen.

7.4 PERSONEELSBELEID

Personeelsvertegenwoordiging

De VBDO heeft vanaf 2015 een personeelsvertegenwoordiging (PVT), bestaande uit drie door het personeel gekozen teamleden. De Directie en PVT zijn in 2022 niet bij elkaar gekomen. Er hebben zich in 2022 wederom geen dringende zaken voorgedaan die de aandacht van de PVT heeft doen vragen. Vanaf 2015 heeft de VBDO de vertrouwenspersoon aangesteld en heeft de klachtenprocedure in een kantoorhandleiding vastgelegd.

7.5 UITBESTEED WERK

- **Vormgeving en druk publicaties**
Wim Dijkers, Breukelen
- **Illustraties**
Fiks Film, Nijmegen
- **Website onderhoud:**
Han Hegeman (Haicu), Utrecht
- **SEO consultant:**
René Dekker, Veenendaal
- **Google Analytics specialist:**
Dijkdoorbraak, Rijswijk
- **Kantoorartikelen en kopieerpapier**
Viking, Venlo

In 2022 werden de volgende werkzaamheden uitbesteed:

- **Netwerkbeheer, automatisering**
Fixar, Alkmaar
- **Verhuur en onderhoud pand**
C.N. van der Brugge, Utrecht
- **Salarisadministratie**
Zweers & Wijbenga, Utrecht
- **Accountantscontrole**
With Accountants, Sliedrecht
- **Ontwerp en vormgeving vbdo.nl**
Haicu webdesign, Utrecht
- **Adviseur pensioenen en werknemersverzekeringen**
APS Pensioenteam
- **Uitvoering Pensioenen**
Zwitserleven

De VBDO is bewust in de keuze van haar leveranciers omdat deze moeten bijdragen aan de eisen die de VBDO zichzelf stelt op sociaal- en milieugebied (bijvoorbeeld: het leveren van kringlooppapier). We geven de voorkeur aan leveranciers die affiniteit hebben met de duurzame doelstellingen van de VBDO.

7.6 MILIEUPRESTATIES

7.6.1 MILIEU-EFFECTEN

De VBDO draagt bij aan de uitstoot van CO₂ voornamelijk door energiegebruik (gas en elektriciteit) en transport. Andere vormen van milieubelasting als gevolg van de kantooractiviteiten zijn materiaalgebruik (voornamelijk papier), watergebruik en afval-

productie. Deze zijn wegens een beperkte materialiteit niet meegenomen in dit rapport.

CO₂-emissies als gevolg van kantoor gebonden energiegebruik

De CO₂-emissies als gevolg van kantoor gebonden energiegebruik zijn afkomstig uit gasgebruik (verwarming) en elektriciteitsgebruik.

CO₂-EMISSIONS VAN KANTOORGEBOODEN ENERGIEVERBRUIK IN 2022

	Hoeveelheid (GJ/jaar)	CO ₂ emissie (kg/jaar)
Gasgebruik	66,8	3150
Elektriciteitsgebruik	53,2	2770
Totaal	120,0	5920

CO₂-EMISSIONS VAN KANTOORGEBOODEN ENERGIEVERBRUIK

Totaal	2022	2021	2020	2019	2018	2017
GJ	120,0	120,0	120,0	120	120	120
Kg CO ₂	5.920	5.920	5.920	5.920	5.920	5.920

Duurzame bedrijfsvoering

CO2-emissies als gevolg van transport

Voor een bepaling van de omvang van het transport zijn de aan de VBDO gerelateerde werkkilometers meegerekend (woonwerk verkeer en externe afspraken van directie en medewerkers), alsmede de afstand die is overbrugd voor het bijwonen van internationale afspraken. Het kilometerverbruik van bezoekers, of door de VBDO ingeschakelde onderzoe-

kers van andere organisaties, wordt buiten beschouwing gehouden. Bus-, tram- en taxivervoer naar bestemmingen in grote steden (meestal aansluitend op treinreis) zijn dit jaar ook meegenomen. In 2022 werden per trein meer kilometers afgelegd dan in 2021. Het aantal kilometers met de auto zijn toegenomen en er zijn geen vliegreizen gemaakt in het verslagjaar.

CO₂-EMISSIONS VAN TRANSPORT IN 2022

	Afstand (km/jaar)	CO ₂ emissie (kg/jaar)
Trein	58.492	399
Auto	4.800	2.479
Vliegtuig	0	0
Totaal	63.292	2.878

CO₂-EMISSIONS VAN TRANSPORT

Totaal	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Km	63.292	48.560	83.002	216.944	203.378	186.280
Kg CO ₂	2.878	3.544	23.935	18.452	22.048	33.890

Vanaf 2018 hebben we de berekening van de uitstoot van vliegreizen verdeeld in korte, middel en lange afstandsvluchten (o.b.v. emissiefactoren van

co2emissiefactoren.nl). Dit geeft een waarheidsgetrouwer beeld van de emissies en verklaart de daling in kg CO₂ ten opzichte van 2018.

CO₂-EMISSIONS IN KG PER JAAR

	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Energiegebruik	5.920	5.920	5.920	5.920	5.920	5.920
Transport	2.878	3.544	23.935	18.452	22.048	33.890
Totaal	8.798	9.464	29.855	24.372	27.968	39.810
Totaal per fte	1.271	1.081	3.393	2.649	2.492	4.599

Certificaat

Nummer 94585

Dit certificaat is het bewijs dat

VBDO

18.7 ton CO₂-equivalenten heeft gecompenseerd met Gold Standard cooking stove projecten.

Compensatie vindt plaats middels de speciaal door Climate Neutral Group geselecteerde duurzame energieprojecten.

Met deze projecten wordt elders CO_{2eq}-uitstoot teruggebracht. Wij selecteren onze projecten altijd op de bijdrage die zij leveren aan de ontwikkeling van de lokale bevolking en regio.

Ontwikkelingen zoals: werkgelegenheid, kennisoverdracht, gezondheidsverbetering, stimulering van de eigen economie en lokale milieuverbeteringen.

René Toet
Managing Director
Utrecht, 11/05/2023

Climate Neutral Group

KLEINE INZICHTEN | GROTE OPBRENGSTEN

Bijlage 1

Institutionele leden 2022

ASR	Equileap	PFZW
ABN AMRO MP	ERM	PGB
ABP Bestuursbureau	Fair Capital Partners	Phenix Capital Impact Events
Achmea	Fair Impact	PME
Actiam (Vivat)	Fair Wear Foundation	Prins Bernhard Cultuurfonds
Aegon AM	Fairr	Profundo
Amundi	Fidelity Nederland	Prot. Gemeente Leiderdorp
Ansvar Verzekeringen	Financial Assets	PwC Advisory
ASN Bank (SNS Bank)	FMO	Rabobank
AXA IM	FNV	Reward Value Foundation
Bank Ten Cate Cie.	Fonds 1818	Robeco AM
Blackrock IM	IBS Capital Allies	Save the children
BNP Corporate & Inst. Banking	ING	St. Algemeen Pensioenfonds
BNP IP Nederland	InsingerGilissen Bankiers	Unilever
BNP Securities Services	IUCN	St. Pensioenfonds SNS Reaal
BPF Bakkers	Klaverblad Verzekeringen	Storebrand
BPF Detailhandel	KPN Pensioenfonds	Sustainalytics
BPF Landbouw	Legal and General IM	Trillium Asset Management
BPF Schilders	Morningstar	Triodos Bank
CACEIS	MSCI	Unicef
Candriam	NN Group	V-Square Management LLC
CDP	NN IP	Velthuyse & Mulder
CEM Benchmarking Inc.	Oikocredit Nederland	Verbond van Verzekeraars
ClientEarth	Pensioenfederatie	VGZ
CNV International	Pensioenfonds TNO	WAP
DegroofPetercam AM	Pensioenfonds Werk - en	WWF Netherlands
DWS	Reintegratie	Zwitserleven
DSM Pension Services	Pensioennavigator	

Bijlage 2

Engagement met beursgenoteerde bedrijven

Financial Sector

ABN Amro
ING group
Aegon
a.s.r.
NN group
Van Lanschot Kempen

Industry

Heijmans
Royal BAM Group
Aalberts
Corbion
DSM
ArcelorMittal
Boskalis
Shell
Vopak
AkzoNobel

Technology & Electronics

ASML
Philips
TKH Group
ASM International
Signify
PROSUS
Adyen

Food, Beverage & Retail

Sligro
Ahold-Delhaize
Heineken
Wereldhave
Unilever
JDE Peet's

Services

Randstad
SBM Offshore
PostNL
Wolters Kluwer
Fugro
Arcadis
KPN
Just Eat Takeaway.com
RELX

Bijlage 3

Milieubelasting en achtergronden berekening

Bijlage 4

GRI-index

CO2-emissies

De CO2-emissies van het kantoorgebonden energie-gebruik zijn als volgt berekend:

Gas: verbruik op basis van eindafrekening gasleve-rancier; 1000 m3 gas = 31,65 GJ primaire energie; 1 GJ primaire energie (gas) = 56,0 kilogram CO2

Elektriciteit: verbruik op basis van eindafrekening elektriciteitsleverancier; duizend kWh elektriciteit = 3,6 GJ / 0,4 (40 procent rendement elektriciteits-opwekking) = 9 GJ; 1 GJ primaire energie (elektriciteit) = 70,8 kilogram CO2 De CO2-emissies van transport zijn berekend aan de hand van de volgende gemid-delde omrekeningsfactoren:

Trein: gemiddeld 0,04 (0,02-0,06) kilogram CO2 per persoon per kilometer

Vliegtuig (korte afstanden): 0,15 (0,11-0,18) kilogram CO2 per persoon per kilometer

Vliegtuig (lange afstanden): 0,10 (0,08-0,11) kilogram CO2 per persoon per kilometer

Auto: 0,19 (0,12-0,26) kg CO2 per autokilometer (middelmaat auto, benzine, één persoon per auto, korte afstanden tot ongeveer 150 kilometer)

Papier

Het papierverbruik wordt berekend met behulp van de volgende formule: [papierverbruik 2019] = [voorraad kilogram papier per 01-01-2019] + [inkoop kilogram papier gedurende 2019] [voorraad kilogram papier per 01-01-2020].

Emissies en klimaat-effecten van transport

Voor spitsverkeer buiten de stad (korte afstand < 100 km) geldt dat de CO2-emissie van het openbaar vervoer ongeveer 20 procent is in vergelijking met auto's bij een bezettingsgraad van één persoon per auto. Zelfs als er drie personen in een auto zitten, zijn de CO2- emissies per reizigerskilometer van de auto nog steeds groter dan die van het openbaar vervoer. Het klimaateffect van vliegtuigen is groter dan de uitstoot van CO2 alleen doet vermoeden. Ook de op grote hoogte uitgestoten waterdamp en NOx hebben een klimaateffect. De meest waar-schijnlijke schatting is dat het klimaateffect van de luchtvaart ongeveer 2,7 keer zo groot is als het klimaateffect van de CO2-uitstoot alleen. Dit betekent dat het klimaateffect van een vliegtuig per reizigers-kilometer gemiddeld ongeveer vijfmaal zo groot is als dat van de gemiddelde autopassagier. Zelfs ten opzichte van een alleen rijdende automobilist is het klimaateffect van een gemiddelde vliegtuigpassagier groter. De trein bleek zowel op korte als langere afstand het minst vervuilende vervoermiddel. Doordat de VOS en NOx emissies van elektriciteits-centrales bijna nul zijn, steekt de trein ook op dit onderdeel gunstig af ten opzichte van auto en vliegtuig. Bij een snelheid van auto's boven de 120 km/uur nemen de emissies onevenredig snel toe.

		OMSCHRIJVING	PAGINA
Strategie en analyse			
G4-1	102-14	Visie en strategie	Voorwoord
Profiel van de organisatie			
G4-3	102-1	Naam van de organisatie	Voorwoord
G4-4	102-2	Belangrijkste merken, producten en diensten	1 Directieverslag
G4-5	102-3	Locatie van het kantoor	Binnenzijde cover
G4-6	102-4	Landen waarin de activiteiten plaatsvinden	1.2 Activiteiten en instrumenten
G4-7	102-5	Rechtsvorm	Binnenzijde cover
G4-8	102-6	Afzetmarkt	3 De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling
G4-9	102-7	Omvang van de organisatie	Het VBDO team, Het VBDO bestuur
G4-10	102-8	Aantal werknemers naar type arbeidscontract en gender	-
G4-11	102-41	Percentage werknemers betrokken in collectieve arbeidsvoorwaarden onderhandelingen	-
G4-12	102-9	Toeleveringsketen	-
G4-13	102-10	Significante veranderingen tijdens verslagperiode	-
G4-14	102-11	Voorzorgsbenadering	2.6 Toekomstverwachting
G4-15	102-12	Lijst van extern ontwikkelde verklaringen en principes	1.3 Omgeving
G4-16	102-13	Lidmaatschappen van nationale en internationale associaties en 12 belangenorganisaties	3.5 Internationale netwerken

Bijlage 4

GRI-index

Materialiteitsaspecten en afbakening			
G4-17	102-45	Lijst van geconsolideerde financiële gegevens	5 VBDO en financiën
G4-18	102-46	Proces voor het bepalen van de inhoud van het rapport	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4-19	102-47	Lijst van onderwerpen van materieel belang	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4-20	103-1	Afbakening van de onderwerpen van materieel belang binnen de organisatie	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4-21	103-2	Afbakening van de onderwerpen van materieel belang buiten de organisatie	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4-22	102-48	Uitleg over de gevolgen van eventuele herformuleringen van eerder verstrekte informatie	-
G4-23	102-49	Significante veranderingen ten opzichte van reikwijdte en afbakening van vorige rapportages	-
Betrokkenheid stakeholders			
G4-24	102-40	Lijst van stakeholders	Bijlage 1
G4-25	102-42	Inventarisatie en selectie van stakeholders	3.4 Inspraak van leden
G4-26	102-43	Aanpak om stakeholders te betrekken	4 Activiteiten van de VBDO
G4-27	102-44	Voornaamste reacties van stakeholders	4 Activiteiten van de VBDO
Reikwijdte van het verslag			
G4-28	102-50	Verslagperiode	1 Directieverslag
G4-29	102-51	Datum van het vorige jaarverslag	1 Directieverslag
G4-30	102-52	Verslagleggingscyclus	1 Directieverslag
G4-31	102-53	Contactpunt voor vragen over het verslag	Voorwoord
G4-32	102-4/55/56	De gekozen 'in overeenstemming met'-optie	Voorwoord
G4-33	102-56	Externe betrouwbaarheidsverklaring	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.

Bestuur			
G4-34	102-18	De bestuursstructuur van de organisatie	3 De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling
Ethiek en Integriteit			
G4-56	102-16	Toepasselijke waarden en formele gedragscodes	-
Economische prestaties			
G4-EC1	201-1	Rekening van baten en lasten 22-34 van financieel overzicht	5 VBDO en financiën
Milieuprestaties			
G4-EN15	305-1	Directe uitstoot broeikasgassen	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4-EN31	305	Gecertificeerde CO2-compensatie	Afdruk certificaat climate neutral group
Sociale prestaties			
G4-LA11	401-1	Percentage werknemers met regulier functioneringsgesprek	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4-LA6	403-2	Letsel-, beroepsziekte, uitvaldagen en verzuimcijfers van personeel 39 Ziekteverzuim in 2018	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4NGO9	-	Intern klachtenmechanisme	6 Duurzame bedrijfsvoering

